

FOLKEKIRKENS GRØNNE OMSTILLING

Offentlig afrapportering

Fase 1: 2021-2022

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Indhold

Godt på vej	6
Afrapportering fase 1: 2021-2022 - Folkekirken Grønne Omstilling	7
Den første tid – kapacitetsopbygning og konference	8
Analyse og prioritering af indsatser	8
Figur 1: Arbejdsfelter og strategiske indsatsområder	9
Gennemgang af succeskriterier - Fase 1 (2021-2022)	10
Figur 2: Fase 1 - Succeskriterier, konkretisering og gennemførelse	10
Ad 1. At der er afholdt opstartskonference for alle interessenter	12
Ad 2. At der er lavet en kortlægning af "startpunktet"	13
Hvad er status i sogne, provstier, stifter og fællesfundsinstitutioner inden for de fire fagspecifikke målsætninger (kirkens jorder, energi, affald, indkøb og transport)	13
Et forprojekt tager form	14
Data om folkekirkens arealer	15
Ad 3. At styregruppen har godkendt indikatorer samt ambitiøse, realistiske og målbare mål inden for hver af de overordnede målsætninger	15
Ad 4. At det enkelte stiftsråd har formuleret en vision for stiftets grønne omstilling ..	16
Ad 5. At de enkelte provstiudvalg, sammen med menighedsrådene, har formuleret grønne strategier for den nye valgperiode	16
Ad 6. At styregruppen har godkendt en kommunikationsplan samt en plan for inddragelse af interessenter	17
Egne kommunikationskanaler	17
Kursus og kompetenceudvikling	19
Ad 7: At der er lavet en offentlig afrapportering af fase 1, med forslag til evt. justering af de næste faser	21
Store forhåbninger til det fremtidige arbejde	22

Forord

v. styregruppeformand Henrik Stubkjær

Det var biskoppernes udmelding fra bispemødet i januar 2020 om, at folkekirken selvfølgelig også aktivt vil bidrage til folketingets beslutning om at reducere udledningen af CO₂ frem mod år 2030 med 70 %, som satte gang i etableringen af ”Folkekirkens Grønne Omstilling”.

For det første står vi med en erfaring af at folkekirken – menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd - er helt klar på at der skal ydes en ekstraordinær indsats for at fremme den grønne omstilling i folkekirken. Opstartskonferencen den 16. maj blev et kæmpe tilløbsstykke og vi måtte melde fuldt udsolgt ved 700 deltagere. 95 ud af folkekirkens 103 provstier var repræsenteret.

Rundt i sogne og provstier – på kirkegårde, i forhold til bygninger, det liturgiske arbejde, indkøb, jorderne og affaldshåndtering ser vi nye initiativer spire op som paddehatte. Og ved budgetsamrådene mellem menighedsrådene sættes der midler af til endnu større projekter omkring energi, biodiversitet og kursusudbud.

For det andet har vi gjort os den erkendelse, at selvom vi har entreret med konsulentvirksomheden NIRAS, som er med i den absolut forfront på klimaområdet, så oplever vi, at vi lægger skinnerne samtidig med, at vi kører. Mange vigtige spørgsmål byder sig til af både videnskabelig art og af mere pragmatisk karakter, når det gælder baseline og opgørelse af indsatserne. Hvilke standarder er troværdige, og hvilke metoder og standarder kan vi i praksis indføre og monitorere lokalt i folkekirkens mange enheder? Dette gør processen vanskeligere end ventet, men samtidig også mere spændende og vigtig.

Meget i denne første fase af Folkekirkens Grønne Omstilling har derfor handlet om at indhente viden og skabe struktur for de kommende indsatser.

Min vision for Folkekirkens Grønne Omstilling er:

- At vi kan styrke inspirationen af menighedsråd, provstiuvalg og stiftsråd i det arbejde for klimasikring og biodiversitet, der i de kommende år vil accelerere.
- At vi kan generere en øget forståelse i hele befolkningen for nødvendigheden af klimaindsatsen og vise konkrete eksempler på, hvordan det kan gribes an. Vi er den sidste generation, der har muligheden for at gøre noget ved det.
- At vi kan styrke dialogen med politikerne, sådan at man kan sætte en politisk proces i gang, der vil kunne hjælpe folkekirken med at få flere fleksible muligheder i forhold til den grønne omstilling.

Det skal være mit håb, at folkekirken vil blive set som en aktiv medspiller af de andre aktører. Af kommuner, virksomheder og enkeltpersoner, så de får en forståelse af, at vi i kirken allerede er i gang med at handle, og at vi i samarbejde med politikerne kan afhjælpe de potentielt lov-mæssige forhindringer, der måtte identificeres, så kirkens klimaindsats kan blive både fleksibel og effektiv.

For mig at se, er klimaet en af de største globale dagsordener, vi har lige nu. Derfor skal vi som kirke selvfølgelig også byde ind. Mit håb er, at kirken på en massiv og synlig måde kan byde ind, sådan at vi også på dette område får sat et aftryk. At kirken er her for verden.

I kristendommen tror vi på, at Gud i sin kærlighed har skabt jorden. Han har givet os den som en gave, og ud over det har han valgt også at give mennesket en opgave som forvaltere, at vi skal tage vare på jorden. Sørge for, at vi får den afleveret i en lidt bedre stand til vores børn og børnebørn, end vi modtog den.

Det er vores fælles udgangspunkt. Og det understreger det dybt meningsfulde i det arbejde, vi nu har fået sat rigtig godt i gang.

Biskop Henrik Stubbjær, december 2022

Godt på vej

Alt i alt er Folkekirken Grønne Omstilling kommet rigtig godt i gang i projektets første fase. Vigtige trædesten er lagt for det fremtidige arbejde, som skal skabe en vedvarende grøn omstilling i folkekirken. Men fase 1 er kun begyndelsen til forandring.

Heldigvis er der vilje i folkekirken til at klø på med arbejdet, og det allerede gode samarbejde blandt folkekirken interessenter vidner herom. Sammen vil vi gøre en forskel, hvor folkekirken præger det øvrige samfund og har blik for værdier, som er med til at sætte grønnere aftryk i verden for de kommende generationer.

Vi glæder os til det fremadrettede arbejde!

Projektgruppen – Folkekirken Grønne Omstilling

Afrapportering fase 1: 2021-2022

- Folkekirkens Grønne Omstilling

”Sikke et potentiale, sikke en opbakning, sikke forventninger og udfordringer, og ikke mindst – sikke en fornøjelse.” Sådan bliver første fase i Folkekirkens Grønne Omstillings arbejde opsummeret, når man spørger projektleder Jesper Rønn Kristiansen om, hvad der karakteriserer det første års arbejde i projektet.

Folkekirkens Grønne Omstillings overordnede formål er at understøtte den grønne omstilling i folkekirken på lokalt niveau og styrke den landsdækkende indsats for at sikre en løbende og systematisk opsamling og kommunikation af viden og erfaringer om grønne tiltag i folkekirken. En kæmpe opgave som kun kan løses ved at styrke den tværgående indsats i dialogen mellem folkekirkens interessenter.

Året forud for Folkekirkens Grønne Omstillings opstart havde en arbejdsgruppe allerede sikret et stærkt fundament for igangsættelsen af det omfattende arbejde med grøn omstilling i folkekirken. I arbejdsgruppen havde repræsentanter fra bispekollegiet, stifterne, Provsteforeningen, Landsforeningen af Menighedsråd og Kirkeministeriet formuleret en omfattende beskrivelse af en samlet indsats for grøn omstilling (efterfølgende omtalt som programbeskrivelsen), der udgjorde fundamentet for en flerårig bevilling fra Omprioriteringspuljen.

Den første tid - kapacitetsopbygning og konference

Det konkrete arbejde med at etablere en projektorganisation, herunder en styregruppe, samt det indledende arbejde med en fælles klimakortlægning fandt sted i sidste halvdel af 2021 ved udvalgte medlemmer af arbejdsgruppen. I januar 2022 startede den første medarbejder i projektgruppen, og styregruppen, med repræsentanter fra bispekollegiet, Provsteforeningen, Landsforeningen af Menighedsråd og Kirkeministeriet mødtes første gang. Siden er styregruppen udvidet med et lægt medlem, og Folkekirkens Grønne Omstilling står hermed på et solidt og bredt repræsenteret fundament, som er helt afgørende for det fremadrettede arbejde med grøn omstilling i folkekirken.

Som ethvert andet omfattende projekt har den første tid i Folkekirkens Grønne Omstilling været præget af strukturering, koordinering og planlægning. Helt lavpraktisk fra ansættelse af personale, etablering af arbejdspladser til strukturering af de mange indsatser. Der har fra start været mange forskellige forventninger til projektet og mange henvendelser fra folkekirkens frivillige og ansatte. I projektets første år er der oplevet en konstant, støt voksende interesse for grøn omstilling.

For at give alle i folkekirken et fælles afsæt med Folkekirkens Grønne Omstillings arbejde besluttede styregruppen at afholde en landsdækkende inspirationskonference hurtigst muligt. Den beslutning blev retningsgivende for de første måneders arbejde. Det var en klar prioritering at få forankret Folkekirkens Grønne Omstilling med en fysisk konference, hvor alle folkekirkens interessenter kunne samles. Konferencen fik stor opbakning, og 700 deltagere fra hele landet var med til afviklingen af Inspirationskonferencen i Fredericia d. 16. maj 2022.

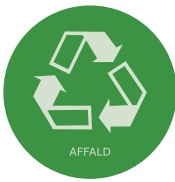

Da en konference af den størrelse kræver mange ressourcer, var konsekvensen, at meget af det øvrige projektopstartsarbejde, strukturering af de øvrige indsatser mv. nødvendigvis måtte prioriteres igangsat efter konferencen. Det betød fx, at arbejdet med en fælles klimakortlægning måtte udskydes nogle måneder.

Analyse og prioritering af indsatser

Efter Inspirationskonferencen i maj 2022 udarbejdede Folkekirkens Grønne Omstillings projektgruppe en række omfattende projekt-analysematerialer for at danne overblik og strukturere projektets mange indsatser (SWOT- og TOWS-analyser, risikoanalyse, risikostyringsstrategi, interessentanalyse, kommunikationsstrategi etc.). Det er velkendte projektværktøjer, der således ligger til grund for det fremtidige strategiske arbejde og konkretiseringen af projektets mange milepæle, mål og succeskriterier.

I forlængelse af analysearbejdet besluttede styregruppen at prioritere projektets ressourcer således, at de fem overordnede arbejdsfelter fra Folkekirkens Grønne Omstillings programbeskrivelse skal struktureres og operationaliseres i fire strategiske indsatser, som fremgår af figur 1.

	 KIRKENS JORDER	 ENERGIFORBRUG	 AFFALD	 INDKØB & TRANSPORT	 INSPIRATION & SAMSKABELSE
Fem arbejdsfelter:	1. Kirkens jorder	2. Energiforbrug	3. Affald	4. Indkøb & Transport	5. Inspiration og samskabelse
Fire strategiske indsatsler:	Klima- og miljøeffekterne af folkekirkens jorder, inkl. kirkegårde, skal forbedres	CO ₂ -udledning fra energiforbruget i folkekirkens bygninger skal reduceres	Klima- og miljøeffekterne af folkekirkens affald skal forbedres	Klima- og miljøeffekterne ved indkøb og transport i folkekirken skal forbedres	Folkekirkens arbejde med den grønne omstilling skal inspirere det omgivende samfund
Baseline/ klimakortlægning af folkekirken	Forprojekt afsluttet i efteråret 2022. En landsdækkende kortlægning forventes i udbud i starten af 2023.				
Kursus og kompetenceudvikling	Kursus for kirkefunktionærer: Afdækning af behov og muligheder påbegyndt. Kursus for provstiudvalg: Pilotprojekt for seks provstier finder sted i foråret 2023. Webinar om grøn omstilling i folkekirken: De to første webinarer er afholdt i efteråret 2022. Månedlige webinarer fortsætter i 2023. Temaaften for stifter: Følger forventeligt i 2023 med årlig gentagelse.				
Håndbog: Grøn omstilling i folkekirken	Følger forventeligt i 2023-24. Det vil blive et dynamisk materiale, der løbende udbygges.				
Strategiske samarbejder	Pågår løbende i hele projektperioden - internt og eksternt.				

Figur 1: Arbejdsfelter og strategiske indsatsområder

Gennemgang af succeskriterier

- Fase 1 (2021-2022)

I dette afsnit følger en kort gennemgang af de oprindelige syv succeskriterier, der er beskrevet i Folkekirkenes Grønne Omstillings programbeskrivelse for fase 1 (2021-2022). Succeskriteriernes formål er at sikre, at Folkekirkenes Grønne Omstillings program udvikles til blivende initiativer, der bedst muligt understøtter folkekirkenes grønne omstilling på langt sigt.

I programbeskrivelsen forventes, at succeskriterierne er indledningsvise og løbende konkretiseres mere detaljeret, idet arbejdet skrider frem. De opnåede erfaringer og prioriteringer fra 2022 kommer styregruppen således til løbende at indarbejde i den fremtidige planlægning af indsatserne.

Fase 1: Succeskriterier	Konkretisering Hvad, Hvorfor	Gennemført/ Next step?
1: At der er afholdt en opstartskonference for alle interessenter.	Inspirationskonference afholdt 16. maj 2022. 700 deltagere. Forankring af Folkekirkenes Grønne Omstillings formål hos alle interessenter.	Gennemført
2: At der er lavet en kortlægning af "startpunktet". Hvad er status i sogne, provstier, stifter og fællesfundsinstitutioner inden for de fire fagspecifikke målsætninger.	I forbindelse med denne opgave stod det hurtigt klart, at det var nødvendigt med et forprojekt for at sikre metodeafklaring til den landsdækkende kortlægning. Konsulentvirksomheden NIRAS vandt udbuddet og gennemførte i efteråret 2022 et forprojekt i Aarhus Stift.	Gennemført
	Styregruppen behandler forprojektets resultater, og det videre arbejde i forbindelse med den landsdækkende kortlægning, på styregruppemøder i vinteren 2022-23. Det forventes, at selve udbuddet til kortlægningen igangsættes forår 2023.	I gang
3: At styregruppen har godkendt indikatorer samt ambitiøse, realistiske og målbare mål inden for hver af de overordnede målsætninger. Det kan både være effektmål og aktivitetsmål; det afhænger bl.a. af nationale aftaler og krav og resultatet af den indledende kortlægning.	Styregruppen behandler indikatorer på styregruppemødet d. 2. marts 2023. Der lægges op til, at folkekirken følger de gældende nationale retningslinjer for de forskellige områder.	I gang

4:	At det enkelte stiftsråd har formuleret en vision for stiftets grønne omstilling.	Der er indsamlet grønne visioner fra de forskellige stifter/stiftsråd, men ikke alle stiftsråd har formuleret grønne visioner endnu.	I gang
5:	At de enkelte provstiudvalg, sammen med menighedsrådene, har formuleret grønne strategier for den nye valgperiode.	Der er afholdt en række workshops sommeren 2022 med fokus på strategiarbejde bl.a. på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde, provstiudvalgskonference etc. Stiftsvist afgrænsede temaaftener i 2023 igangsætter og forankrer yderligere dette arbejde som formidles til alle MR, PU etc. På provsternes årsmøde 2023 planlægges præsentation af skabelon til strategiarbejde og videre lokale indsatser med grøn omstilling.	I gang
6:	At styregruppen har godkendt en kommunikationsplan samt en plan for inddragelse af interessenter.	Kommunikationsstrategi + plan for interessentinddragelse sikrer en strategisk kommunikation, til understøttelse af projektets overordnede formål.	I gang
7:	At der er lavet en offentlig afrapportering af fase 1, med forslag til evt. justering af de næste faser.	Nærværende dokument.	Gennemført (redaktion afsluttet i december 2022)

Fase 2: (2023)

Ud over ovenstående har det i fase 1 (2022) allerede været nødvendigt at igangsætte en række initiativer, der i den oprindelige programbeskrivelse først var planlagt til fase 2.

At der er udarbejdet inspirationsmateriale og afholdt inspirationsture/-møder over hele landet/i alle stifter.	Projektgruppen har i 2022 afholdt en lang række oplæg om grøn omstilling for både stiftsråd, provstiudvalgsmedlemmer, menighedsrådsmedlemmer og ansatte. Ligeledes har styregruppens medlemmer i mange forskellige sammenhænge hver især præsenteret og holdt oplæg om Folkekirkens Grønne Omstilling. Der blev i 2022 afholdt to landsdækkende webinarer om grøn omstilling (om energispareråd og ladestanderbekendtgørelsen), og webinar om biodiversitet og strategiske tiltag for grøn omstilling planlægges afholdt i vinteren 2023.	Igangsæt 2022
At der er udviklet værktøjer til hjælp for provstiudvalg og menighedsråd, fx til at omsætte strategier til handleplaner.	Til Landsforeningens af Menighedsråds årskonference d. 11. juni 2022 udviklede og afholdt Folkekirkens Grønne Omstilling en workshop med værktøjer til at igangsætte strategiarbejde med grøn omstilling. Denne workshop er også afholdt i Distriktsforeningen af Menighedsråd i Københavns Stift. Dette arbejde videreudbrederes på de stiftsvise temaaftener i 2023 og frem.	Igangsæt 2022

Figur 2: Fase 1 - Succeskriterier, konkretisering og gennemførelse

Ad 1.

At der er afholdt opstartskonference for alle interessenter

På styregruppemødet i januar 2022 blev det besluttet, at en opstarts- eller inspirationskonference skulle afholdes i foråret. Planlægningen af konferencen var højt prioriteret og Folkekirkens Grønne Omstilling arbejdede i starten af 2022 intensivt med tilmeldingssystem, venueplanlægning, udarbejdelse af program, booking af oplægsholdere og udstillerstande samt kommunikationsplan for konferencen.

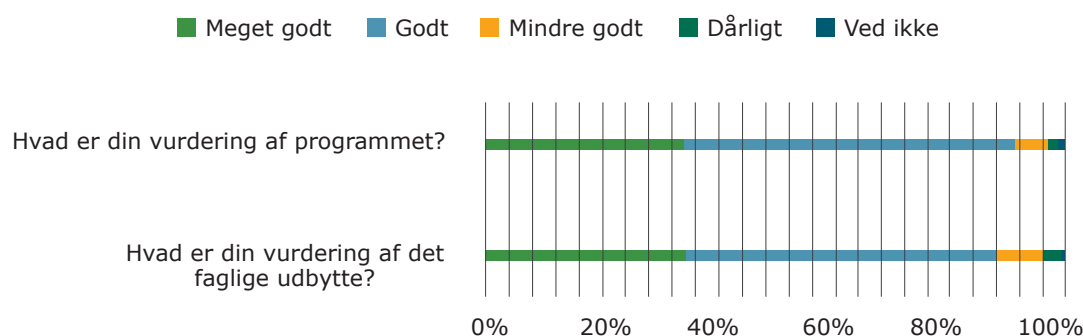
Inspirationskonferencen blev afholdt den 16. maj 2022 i MESSE C, Fredericia.

- Konferencen var udsolgt med 700 deltagere.
- Deltagerne repræsenterede alle folkekirkelige interessenter, herunder medlemmer fra menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd, ansatte i folkekirken samt gejstlige.
- 95 ud af 103 provstier var repræsenteret.

Samarbejde på tværs, en bred, fælles indsats og forankring var nogle af nøgleordene bag konferencen, der bød på oplæg og taler fra blandt andre daværende kirkeminister Ane Halsboe-Jørgensen, daværende styregruppeformand og biskop over Roskilde Stift Peter Fischer-Møller, førende forsker inden for klima og biodiversitet Katherine Richardson, kirkekonsulenter, European Energy, Klimaskovfonden samt nogle af de personer, der i landets sogne og provstier allerede er meget langt med den grønne omstilling.

Tilbagemeldingerne fra de deltagere, der udfyldte evalueringsskemaet, viste meget stor tilfredshed med både programmet og det faglige udbytte.

Evaluering af inspirationskonferencen

Kilde: Evalueringsskema sendt til Inspirationskonferencens deltagere (152 svar)

Ad 2.

At der er lavet en kortlægning af ”startpunktet”.
Hvad er status i sogne, provstier, stifter og fællesfundsinstitutioner inden for de fire fagspecifikke målsætninger (kirkens jorder, energi, affald, indkøb og transport)

Der har fra projektets start været et ønske om, at der gennemføres en kortlægning for at bestemme et ”startpunkt” for folkekirken inden for de fire fagspecifikke arbejdsfelter; kirkens jorder, energi, affald samt indkøb og transport. Ønsket har været at kortlægge CO₂-udledningen fra folkekirkens aktiviteter og arealer, indsatsen inden for affaldssortering, miljøeffekter ved indkøb, samt en kortlægning af biodiversitet på grønne arealer og kirkegårde.

Formålet med kortlægningen er tredelt:

1. at få en status på hvor folkekirken står i dag
– en baseline/startpunkt for folkekirkens indsats
2. at kortlægningen bliver retningsgivende for hvilke indsatser, der bør prioriteres fremover
3. at folkekirkens bidrag til de nationale klimamål bliver synlige og målbare

Et forprojekt tager form

I foråret 2022 indledtes en undersøgelse af muligheder og gældende regler for et indkøb af kortlægningsopgaven. Dette skete med rådgivning fra Statens Indkøbsrådgivning og suppleret med en markedsdialog med potentielle tilbudsgivere. Denne proces pegede på, at en landsdækkende kortlægning skal i et EU-udbud, at der var et behov for et indledende forprojekt, der kunne præcisere, hvad kortlægningsopgaven præcist skulle indeholde, samt afprøve metoder for hvordan dette bedst kan gøres.

Projektgruppen udarbejdede med rådgivning fra Statens Indkøbsrådgivning en passende opgavebeskrivelse, kontraktudkast mv., og i juni fremsendtes et opfordringsbrev om at indsende tilbud til tre udvalgte tilbudsgivere. Der blev modtaget to gode tilbud, hvoraf styregruppen i slutningen af juni kunne takke ja til et tilbud fra den rådgivende ingeniørvirksomhed NIRAS.

Forprojektet havde opstart i august 2022, hvor Aarhus Stift stod klar til at indgå som pilotstift. Stiftet bidrog til at udpege en arbejdsgruppe bestående af gravere, en kirkegårdsleder, en provst, en provstisekretær, en menighedsrådsformand, regnskabsmedarbejdere m.fl. I alt 10 personer, der repræsenterer forskellige funktioner i folkekirken, som alle forventes at spille en væsentlig rolle i forbindelse med kortlægningen. Arbejdsgruppen deltog blandt andet i to workshops og bidrog med input til NIRAS i udarbejdelsen og afprøvningen af metoder for dataindsamling.

I november 2022 blev forprojektet afsluttet, og resultaterne blev præsenteret for styregruppen i gennemgangen af den afsluttende rapport.

Rapporten kan findes på www.folkekirkeensgrønneomstilling.dk.

Forprojektets rapport giver:

- en række anvisninger til, hvad der er muligt for en landsdækkende kortlægning
- anbefalinger til, hvordan en landsdækkende kortlægning kan se ud i praksis

Rapporten skal også danne grundlag for udarbejdelse af udbudsmateriale til et EU-udbud af opgaven om en landsdækkende kortlægning. Arbejdet med dette startes op i foråret 2023.

Data om folkekirkens arealer

Med bistand fra Aarhus Universitets Institut for Agroøkologi stod arbejdsgruppen for, at der blev indkøbt relevante data om folkekirkens arealer, herunder information om landbrugsjorder, lavbundsjorder, skov, natur mm., da der endnu ikke fandtes et overblik over folkekirkens samlede arealer. De indkøbte data har bl.a. været vigtig baggrundsviden for forprojektet til at undersøge mulighederne for at beregne CO₂-aftrykket for folkekirkens jorder. Projektgruppen har sideløbende arbejdet på at udvikle et onlinekort med indtegninger af de forskellige arealer ejet af folkekirken, så alle med interesse kan få et overblik over, hvor de forskellige typer arealer er placeret. Kortet forventes lanceret medio 2023.

Ad 3.

At styregruppen har godkendt indikatorer samt ambitiøse, realistiske og målbare mål inden for hver af de overordnede målsætninger

I projektets programbeskrivelse er der for hvert af de fem arbejdsfelter¹ fremsat overordnede målsætninger, som skal nedbrydes i en række målbare målsætninger og dertilhørende indikatorer. De skal bruges til at måle fremdriften af indsatsen. Målsætningerne skal ifølge programbeskrivelsen være ambitiøse, realistiske og reflektere klimaloven og de konkrete målsætninger, der er udstukket i de nationale klimahandlingsplaner.

Projektgruppen har i efteråret 2022 skabt et overblik over eksisterende målsætninger i de nationale klimahandlingsplaner og på den baggrund lavet et oplæg til formulering af målbare målsætninger.

Arbejdet med konkretisering af mål er kun lige begyndt. Til styregruppemødet d. 1. december 2022 blev det diskuteret, hvordan de målbare målsætninger kan formuleres, hvad ambitionsniveauet er, samt hvordan der sikres en forankring af de nationale målsætninger lokalt.

På baggrund af de indledende diskussioner i styregruppen arbejdes der på endeligt at fastsætte en række målbare målsætninger primo 2023, der lægger sig op ad de gældende nationale målsætninger på de berørte områder.

¹ Se figur 1 s. 9

Ad 4.

At det enkelte stiftsråd har formuleret en vision for stiftets grønne omstilling

I Folkekirken Grønne Omstilling har man efterspurgt stifternes visioner for grøn omstilling. Kun enkelte stifter har formuleret visioner for deres arbejde med grøn omstilling.

- I løbet af foråret 2023 vil projektgruppen i Folkekirken Grønne Omstilling i samarbejde med stiftsråd, provstiudvalg og Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger afholde temaaftener om grøn omstilling for to af landets stifter. I løbet af 2023 og 2024 vil der forventeligt afholdes temaaftener for de resterende otte stifter.
- På temaaftenerne vil stiftsrådet, provstiudvalg og menighedsråd blive præsenteret for stiftets muligheder inden for grøn omstilling. Stiftsrådet vil desuden blive introduceret for vejledninger og skabeloner til, hvordan man kan arbejde med en grøn vision for stiftet.

Ad 5.

At de enkelte provstiudvalg, sammen med menighedsrådene, har formuleret grønne strategier for den nye valgperiode

- Til Landsforeningen af Menighedsråds årskonference d. 11. juni 2022 udviklede og afholdt Folkekirken Grønne Omstilling en workshop med værktøjer til at igangsætte strategiarbejde med grøn omstilling.

Denne workshop er også afholdt i Distriktsforeningen af Menighedsråd i København. Dette arbejde videreudbredes på de stiftsvise temaaftener i 2023 og frem.

- I løbet af foråret 2023 vil projektgruppen i Folkekirken Grønne Omstilling i samarbejde med stiftsråd, provstiudvalg og Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger afholde temaaftener om grøn omstilling for to af landets stifter. I løbet af 2023 og 2024 vil der forventeligt afholdes temaaftener for de resterende otte stifter.
- På temaaftenerne vil provstiudvalg og menighedsråd blive introduceret for vejledninger og skabeloner til, hvordan man kan arbejde med henholdsvis grønne strategier for provstierne og grønne handleplaner for sognet.

Ad 6.

At styregruppen har godkendt en kommunikationsplan samt en plan for inddragelse af interessenter

På styregruppemødet i september 2022 godkendte styregruppen projektgruppens kommunikationsstrategi.

Fra projektets start har der været et stort fokus på kommunikation til projektets interessenter. Dels for at skabe og fastholde ejerskab omkring projektet, dels for at fastholde en løbende erfarings- og vidensdeling omkring de grønne tiltag i folkekirken.

Egne kommunikationskanaler

- **Hjemmeside:** www.folkekirkeensgrønneomstilling.dk

Folkekirkeens Grønne Omstillings hjemmeside blev udarbejdet allerede i februar 2022 og opdateres løbende.

- **Nyhedsbrev:**

Det første nyhedsbrev blev udsendt i marts 2022. I dag udsendes der nyhedsbrev cirka hver anden uge. Antallet af tilmeldte til nyhedsbrevet er stigende og tæller primo november 2022 1252 tilmeldte.

- **Facebook:** <https://www.facebook.com/folkekirkeensgroenneomstilling>

Siden bruges til at dele indhold, fx webinarer og artikler. 213 følgere i november 2022.

Fysiske møder

Folkekirken Grønne Omstilling har derudover været til stede ved flere folkekirkelige begivenheder i 2022 for at være i tæt kontakt og dialog med projektets interessenter.

- **Himmelske Dage:**

D. 27. maj 2022 deltog Folkekirken Grønne Omstilling i Himmelske Dage på Favrskov Provstis stand.

- **Årsmøde hos Landsforeningen af Menighedsråd:**

Til Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde d. 11.-12. juni 2022 var projektgruppen til stede med en udstillingsstand og vært på den meget besøgte workshop *Klar til grøn omstilling?*

- **Klimafolkemøde 2022:**

Til Klimafolkemødet i Middelfart d. 1. september 2022 faciliterede Folkekirken Grønne Omstilling en paneldebat mellem folketingsmedlem og tidligere miljøminister Ida Auken, biskop over Viborg Stift og styregruppeformand Henrik Stubkjær samt klimaaktivist Sara Strunge Albertsen. Debatten, der gik under overskriften *Tro, håb og klimahandling sammen*, trak fulde huse med over 100 tilhørende.

- **Provsternes Årsmøde d. 19. september 2022 med foredrag v. Folkekirken Grønne Omstilling.**

- **Provstiudvalgskonferencen d. 1. oktober 2022 med foredrag v. Folkekirken Grønne Omstilling.**

Desuden har projektgruppen været ude ved flere provstier og et enkelt stift². Her har de holdt foredrag om grøn omstilling for både stiftsråd, provstiudvalgsmedlemmer, menighedsrådsmedlemmer og ansatte.

Fælles for styregruppens medlemmer er, at de alle oplever meget stor interesse for projektet og har i mange forskellige sammenhænge, hver især præsenteret og holdt oplæg om Folkekirken Grønne Omstilling.

² Provstier: Bogense, Gladsaxe-Herlev, Hobro-Mariager, Glostrup, Køge, Maribo Domprovsti, Stege-Vordingborg, Kolding, Valby-Vanløse. Stifter: Viborg.

Kursus og kompetenceudvikling

Projektgruppen modtager rigtig mange henvendelser fra menighedsråd, provstier og ansatte i folkekirken etc. Der efterspørges rådgivning og vejledning til, hvordan man kommer i gang, og hvad man skal prioritere i arbejdet med grøn omstilling. Der er et stort behov for konkret vejledning og rådgivning om energi, biodiversitet, CO₂-reduktion og miljøvenlig arealanvendelse af jorderne. Derfor prioriteres kursus og kompetenceudvikling højt.

Folkekirken Grønne Omstilling ønsker at inddrage folkekirken mange aktører i den grønne omstilling. Dette skal gøres ved at vejlede, motivere og engagere både stiftsråd, provstier, menighedsråd og kirkefunktionærer. Som et af de strategiske indsatsområder³ arbejder Folkekirken Grønne Omstilling med indsatsen *kursus og kompetenceudvikling*, som består af fire indsatsområder.

1. Kursus for kirkefunktionærer:

- Dialog med AMU-Fyn samt brancheudvalgets repræsentanter i Kirkeministeriet og Landsforeningen af Menighedsråd er indledt.
- Kortlægning af obligatoriske og valgfrie kurser med fokus på grøn omstilling til kirkefunktionærer påbegyndt.
- Undersøgelse af kirkefunktionærernes (gravere og kirketjenere) behov og ønsker for kurser om bæredygtighed udarbejdet af en sociologistuderende ved Aarhus Universitet for Folkekirken Grønne Omstilling.

2. Kursus for provstiudvalg:

- Pilotprojekt for seks provstiudvalg er planlagt i samarbejde med Erling Andersen, studieledet for provste- og provstisekretæruddannelse ved Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter og Frank Iversen, provstiudvalgsformand i Favrskov Provsti. Første kursusdøgn for de fem udvalgte provstier finder sted medio april 2023.

³ Jf. figur 1 s. 9

3. Webinarer om grøn omstilling i folkekirken

Projektgruppens række af gratis online foredrag startede i efteråret 2022 og har til formål at kommunikere specifik og relevant viden om grøn omstilling til folkekirkelige interessenter.

Alle webinarer kan findes på www.folkekirkensgrønneomstilling.dk

Første webinar: *Spar på energien i kirken*

432 tilmeldte

ONLINE TEMAMØDE
SPAR PÅ ENERGIEN I KIRKEN
mandag d. 3. oktober kl. 16.30
med Folkekirkens varme-, energi- og klimakonsulent
Poul Klenz Larsen
og
provst i Bogense Provsti, Keld Balmer Hansen

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

- Heraf var 64 % menighedsrådsmedlemmer og provstiudvalgsmedlemmer. Denne gruppe har beslutningskompetencerne inden for bl.a. indkøb og udskiftning af kirkens varmekilder.
- 15 % var kirkefunktionærer. Mange gravere og kirketjenere har det daglige ansvar for varme- og elregulering.
- Deltagere fra 95 ud af 103 provstier var tilmeldt webinarret.

Andet webinar: **Ladestanderbekendtgørelsen: Hvem, hvad og hvor?** 236 tilmeldte

- Heraf var 42 % menighedsrådsmedlemmer og provstiudvalgsmedlemmer. Denne gruppe har beslutningskompetencerne inden for bl.a. anlæg af og budgettering til ladestandere.
- 6 % var ansat i stiftsadministrationen.
- Deltagere fra 80 ud af 103 provstier var tilmeldt webinarret

De kommende webinarer vil belyse forskellige emner vedrørende grøn omstilling i folkekirken og dermed sikre, at alle interessenter i folkekirken inddrages i arbejdet med en grønnere folkekirke.

4. Temaaften for stifter

I løbet af 2023 og 2024 vil Folkekirkens Grønne Omstilling, i samarbejde med aktører fra stiftsråd, provstiudvalg og Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger, tilbyde temaaftener for hver af landets 10 stifter.

Formålet er at præsentere stiftsrådet, provstiudvalg, menighedsråd og ansatte for muligheder inden for grøn omstilling. Desuden vil der på temaaftenerne være fokus på udarbejdelse af stifternes visioner, provstiernes strategier og menighedsrådenes handleplaner for grøn omstilling.

Ad 7.

At der er lavet en offentlig afrapportering af fase 1, med forslag til evt. justering af de næste faser

Nærværende dokument udgør en systematisk og offentlig afrapportering af projektets første fase.

Store forhåbninger til det fremtidige arbejde

Med afsæt i programbeskrivelsen har Folkekirken Grønne Omstilling allerede i fase 1 kunnet igangsætte mange initiativer, som arbejder hen imod en grønnere folkekirke. Med en afholdt inspirationskonference, et afsluttet baseline-forprojekt, udarbejdelsen af en række omfattende analysematerialer og strategiske værktøjer, rådgivningshåndtering og vejledning af de mange lokale henvendelser og afholdelsen af de første landsdækkende, velbesøgte webinarer er arbejdet allerede rigtig godt i gang.

Rigtig godt begyndt er dog ingenlunde fuldent, når det gælder vores ansvarstagen for klima og miljø. Læringskurven er stejl for hele samfundet, og således også for folkekirken, når det gælder indsatsen for en grøn omstilling. Arbejdet med at udarbejde og udvælge kvantificerbare målsætninger, indikatorer og metodevalg til opgørelse af klimaaftryk har i fase 1 tydeliggjort, at det tager mere tid end først antaget i den oprindelige programbeskrivelses indledende fasebeskrivelser. Det har også været nødvendigt at igangsætte en række initiativer i fase 1 med formidling, strategiarbejde og kompetenceudvikling, som oprindeligt antaget først var planlagt til fase 2. Styregruppen vil derfor på baggrund af første års erfaringer gennemgå de fastsatte mål og succeskriterier med henblik på en opdatering, der afspejler de opnåede erfaringer og resultater.

Foran projektgruppen venter mange spændende arbejdsopgaver og udfordringer, der skal løses. Men takket være de gode samarbejder på tværs og den store opbakning til at tage ansvar for miljø, natur og klima, er hele partnerskabet bag Folkekirken Grønne Omstilling meget forhåbningsfulde og ser frem til det fortsatte vigtige arbejde med at hjælpe hele folkekirken i en grønnere retning.

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING